

The Influences of Non-Governmental Organizations on Education Policy in Turkey

Hilal KAHRAMAN

Cumhuriyet University, Education Faculty, Sivas, Turkey, 0000-0002-5680-8362

Emin KARIP

Gazi University, Gazi Education Faculty, Ankara, Turkey

Abstract

The purpose of this study is to describe influences of the non-governmental organizations on education policies and practices in Republic of Turkey. The study group consists of 13 leading non-governmental organizations. Non-governmental organizations included in the working group were DES, ERG, EĞİTİM-SEN, EĞİTİM-İŞ, EĞİTİM-BİR-SEN, LDT, SETA, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TED, TÜRK EĞİTİM-SEN, TEGV, TİSK and TÖZOK. Face-to-face interviews were conducted with the representatives of non-governmental organizations by using a four item semi-structured interview form developed by the researcher. Interview questions were designed ideas and opinions of non-governmental organization about their influences on educational policies and practices. Interviews were recorded and transcribed. Content analysis technique was used to identify themes and to describe influences of the non-governmental organizations on education policies and practices. Results can be summarized as follows: non-governmental organizations, in general, think that they have limited or partial influences on educational policies. While non-governmental organizations have adopted an approach based on personal and institutional relations in their relations with decision makers in the field of education, in their answers they generally emphasize such approaches based on personal relationships as one-to-one meetings, visits, expressing their thoughts, establishing good relations, advocating their certain policies or principles. Public administrators are expected to be open to communication, participatory and shared decision making, democratic participation, encouraging participation and evidence based policy making. Finally, they stated that in their relations in the field of education, they have a general influence on decision-makers and that they had influences on educational policies and practices in the past.

Keywords: non-governmental organisations, educational policies, decision makers

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 20, No 3, 2019
pp. 709-722
DOI: 10.17679/inuefd.575850

Article type:
Research article

Received : 11.06.2019
Accepted : 05.12.2019

Suggested Citation

Kahraman, H. & Karip, E. (2019). The Influences of Non-Governmental Organizations on Education Policy in Turkey, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 20(3), 709-722. DOI: 10.17679/inuefd.575850

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the history of societies, the adoption of education as a political issue has started to gain importance with the emergence and development of nation states. Policies, which can be referred to as plans to guide decisions and practices on a certain topic, can express the plans of governments and educational ministries or schools. The creation of policies that can be considered as ways to be followed to achieve certain objectives is the process of identifying priorities and alternatives to a certain topic and making a choice among them (Şişman, 2010: 110). Determining and sustaining education policies should be considered as decisions concerning the whole country, as education policies have a direct impact on individual and social experiences and the impacts of changes in education policies maintain their effects for many years (Yapıcı, 2006). For this reason, it does not seem possible to take educational decisions from a single centre and by people not in the educational process itself; social participation has become a necessity in the policy and implementation processes educational policies. The tools to ensure social participation are non-governmental organizations themselves. In this sense, while ensuring the contribution of the society into conducting the educational services is of vital importance in overcoming the possible problems encountered, reflecting social demands on educational policies can only be achieved by such integration methods. This study investigating the influences of non-governmental organizations on educational policies and practices in Republic of Turkey is intended to provide insights into the perceptions of non-governmental organizations on their influences on education policies and their participation in policymaking processes.

Purpose

The purpose of this study is to describe influences of the non-governmental organizations on education policies and practices in Republic of Turkey. Following questions were sought to be answered:

1. What are the perceptions of the non-governmental organizations considering their influences on educational policies?
2. What is the approach of non-governmental organizations in their relations with decision makers in the field of education?
3. What are the demands of non-governmental organizations in their relations with decision makers?
4. What is the strength of non-governmental organizations over decision-makers in the field of education?

Method

The study group of was selected by using extreme or outliers sampling technique as a purposive sampling. Non-governmental organizations included in the study group were DES, ERG, EĞİTİM-SEN, EĞİTİM-İŞ, EĞİTİM-BİR-SEN, LDT, SETA, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TED, TÜRK EĞİTİM-SEN, TEGV, TISK, TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ. Face-to-face interviews were conducted with the representatives of non-governmental organizations by using a four item semi-structured interview form developed by the researcher. Interview questions were designed ideas and opinions of non-governmental organization about their influences on educational policies and practices. Interviews were recorded and transcribed. Content analysis technique was used to identify themes and to describe influences of the non-governmental organizations on education policies and practices. The perceptions, approaches, demands and powers of NGOs related to their effects on education policies are transformed into concepts and themes that express the sub-objective by subjecting them to content analysis and direct citations are presented that reflect the views of NGO representatives related to this issue.

Findings

Findings indicate that all non-governmental organizations participating in the study wish to be effective in decisions making process about education policies. In general, while DES, EĞİTİM-BİR-SEN and TED think that they have a considerable influence, EĞİTİM-SEN, LDT, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TÜRK EĞİTİM-SEN and TÖZOK reported that they have a limited or partial influence on education policies, practices and decision making process. Apart from the previous statements, EĞİTİM-İŞ reported that it has no influence on the decision-making processes, TISK stated that they have some degree of influence on the decision making

process, though it is not adequate; and ERG, SETA and TEGV reported that they have affected the decision making processes, but they do not know the exact extend of their influence.

While it was seen that non-governmental organizations have mostly emphasized an approach based on personal and institutional relations in their relations with decision makers in the field of education, it can be seen that EĞİTİM-BİR-SEN, EĞİTİM-İŞ, ERG, TISK, TED and SETA emphasized such approaches based on institutional relations as reporting, submitting opinions and recommendations, participating in meetings and taking part in projects. In addition to this, it can be seen that in their responses to the interview questions, EĞİTİM-BİR-SEN and SETA have addressed approaches based on both institutional and personal relationships.

In their relations in the field of education, while the most frequent demands of NGO representatives from decision makers were their being "open to communication, participatory and sharing"; EĞİTİM-SEN, TÜRK EĞİTİM-SEN and DES have expressed that they expect from the decision makers to be "democratic"; TÜRK EĞİTİM-SEN, ERG, TED and TEGV have expressed that they expect them to conduct "data-based policy development", and LDT expressed that they expect from the educational decision makers to act more courageously.

When the extend of influence of NGOs in decision-making relations with decision makers are evaluated, it is thought that DES, EĞİTİM-BİR-SEN, ERG, TED, TISK, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TÖZOK and TÜRK EĞİTİM-SEN have a certain extend of influence on the decision makers. Additionally, it is also seen that LDT, SETA and TEGV have a partial influence on the decision makers; from the responses of EĞİTİM-İŞ and EĞİTİM-SEN, it is seen that they have stated that they have no influence of the decision makers.

Discussion & Conclusion

NGOs generally think that they have limited or partial influence on educational policies. Karataş (2008), YADA (2015a) and Şirin (2008) concluded, based on evidence reported by non-governmental organizations, participants did not publicize their voices in political processes in general. NGOs expect public administrators to be open to communication, participatory and sharing, democratic, courageous and develop data based policies. In the studies conducted by Tayşir and Pazarçık (2011), Karataş (2008) and YADA (2015a), findings indicated that NGOs have demanded facilitative steps in the working conditions of NGOs, governmental consultation with NGOs during the legal arrangements, receiving support for their projects, provision of cooperation with NGOs, providing opportunity to them for attaining a more participatory role, receiving governmental trust on the non-governmental organizations, leaving control of some decision making areas to non-governmental organizations, sharing responsibility with non-governmental organizations and a more positive approach to the non-governmental suggestions.

Finally, the majority of NGOs stated that in the relations in the field of education, they had an overall influence on the decision makers and that they were effective in taking some decisions in the past. In the studies conducted by Karataş (2008) and YADA (2015b), it is seen that very few of the participants have an unquestionable influence on the non-governmental organizations.

Findings suggest that public administrators and decision-makers should work to create an environment in which active participation of NGOs is ensured and to consider the ideas and recommendations submitted by relevant NGOs in the formulation of educational policies. Findings further suggest that non-governmental organizations need to develop evidence based policy perspectives and recommendations, to improve cooperation with other non-governmental organizations, to establish a conciliatory and transparent working structure.

Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Politikalarına Etkileri¹

Dr. Hilal KAHRAMAN

Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas, Türkiye, 0000-0001-2345-6789

Prof. Dr. (Emekli) Emin KARİP

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye

Öz

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları ve uygulamaları üzerindeki etkilerinin belirlenmesine katkı sağlamaktır. Nitel araştırma modeline göre tasarlanan bu çalışmanın örneklemini, araştırma konusuna dair zengin veri kaynağı sunacağı düşünülen 13 sivil toplum kuruluşundan oluşturmaktadır. Bu çalışma grubunu oluşturan sivil toplum kuruluşları; DES, ERG, EĞİTİM-SEN, EĞİTİM-İŞ, EĞİTİM-BİR-SEN, LDT, SETA, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TED, TÜRK EĞİTİM-SEN, TEGV, TİSK ve TÖZOK olarak belirlenmiştir. Çalışmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, sivil toplum kuruluşları temsilcileriyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kendi görüşleri doğrultusunda eğitim politikalarına dair etkilerinin ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Görüşmeler sonucunda toplanan verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür: STK’lar genel olarak eğitim politikalarını sınırlı oranda ya da zaman zaman etkilediklerini düşünmektedirler. STK’lar karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde kişisel ve kurumsal ilişkilere dayalı yaklaşımı benimserken; cevaplarında genel olarak birebir görüşmeler, ziyaretler, düşüncelerini ifade etme, iyi ilişkiler kurma, kendi doğrularını savunma gibi kişisel ilişkilere dayalı yaklaşıma vurgu yapmaktadırlar. Kamu yöneticilerinden iletişime açık, katılımcı ve paylaşımcı olmalarını, demokratik olmalarını, cesur davranmalarını ve veri temelli politika geliştirmelerini beklemektedirler. Son olarak da karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde genel olarak etki güçlerinin olduğunu ve geçmişte bazı kararların alınmasında etkili olduklarını dile getirmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum kuruluşları, eğitim politikaları, karar alıcılar

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 20, Sayı 3, 2019
ss. 709-722
DOI: 10.17679/inuefd.575850

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi : 11.06.2019
Kabul Tarihi : 05.12.2019

Önerilen Atıf

Kahraman, H. & Karip, E. (2019). Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Politikalarına Etkileri. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 709-722. DOI: 10.17679/inuefd.575850

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Emin Karip danışmanlığında yürütülmüş olan “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Politikalarına Etkileri” başlıklı doktora tez çalışmasının bir bölümünden hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Okullar, ideolojik üretim ve yeniden üretim alanı olarak siyasal toplumsallaşma sürecinde aileden sonra en fazla etkili olan kurumlardır (Apple, 2012: 74). Devlet okullar aracılığıyla siyasal sistemin var olan politik ve ideolojik görüşünü yeni kuşaklara aktarmaya ve benimsetmeye çalışır (Sönmez, 2005: 60). Bu yönüyle eğitimin temel işlevinin egemen kültürün aktarılması olduğunu söylemek mümkündür. Siyasal açıdan eğitim, birey ve grupların, siyasal iktidar tarafından gerçekleştirilmesi istenen değerler, yaşam tarzı, tutum ve alışkanlıkların toplumsallaştırılması sürecidir (Inal, 2008: 49).

Devletin bir unsuru ve hegemonik kontrol sürecinde aktif bir aktör olarak eğitim, egemen ideolojiyi sürekli olarak besleyerek siyasal sistemin kendini yeniden üretmesinde etkin bir rol oynamaktadır (Apple, 2012: 72). Bu öneminden dolayı eğitimin, homojen ve yönetilebilir bir toplum yaratmak amacıyla devlet tarafından düzenlendiği, denetlendiği ve finanse edildiği söylenebilir (Gökçe, 2009: 78).

Devlet, varlığını ve üzerine kurulduğu meşruiyet ilkelerini toplumsal alanda sürekli hale dönüştürmek için ideoloji ve eğitim gibi araçları kullanır. Bu yönüyle eğitim, ideolojinin bir aracı olarak açıklanmakta ve bu yönüyle eleştirilebilmektedir. Çünkü devlet ideolojisinin, eğitim alanları içerisinde bireyleri kontrol ettiği, gözlemlediği, baskı altına aldığı, disiplinize ettiği ve siyasal iktidarla uyumlulaştırdığı öne sürülmektedir (Çetin, 2001).

Egemen ideolojilerin üretildiği kurumların en vazgeçilmezi (Apple, 2012: 58) olarak tanımlanabilecek okullarda aktarılan bilgi, beceri ve davranışların tarafsız olduğunu söylemek ve eğitimin ideolojik bir boyutunun bulunmadığını iddia etmek; modern okulların varlık sebepleri ile çelişir. Çünkü okullarda öğretilen bilgi, davranış kalıpları, kültürel sermaye ve ideoloji; toplumun ya da öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değil, eğitim kurumları üzerinde baskı oluşturan iktidarın isteklerine göre şekillenir (Apple, 2004).

"Eğitim ideolojisi, bir ülke, devlet, millet, siyasal bir parti ya da siyasal bir grup tarafından benimsenen; amacı belirli siyasal hedefler olan ve siyasal, sosyal, ekonomik olayları, kurumları bu amaçlara göre yorumlayan düşünceler bütünü" (Güven, 2000: 33) olarak tanımlanabilir. Eğitime ilişkin bir ideoloji, belirli bir insan ve toplum tipi öngörür ve belirli ön kabullere dayanır. Bu noktada ideoloji, kendi taraftarlarının amaç ve ideallerini tanımlayarak; sosyal, kültürel, siyasal, eğitsel ve ekonomik sorunlarına çözümler üreterek geleceği kurgular. Eğitimi de bunu gerçekleştirmenin bir aracı olarak kabul eder (Şişman, 2010: 180). Egemen grubun ya da resmi ideolojinin eğitim, özellikle de okullar üzerindeki doğrudan etkisi aşağıdaki boyutlarda gerçekleşir (Gutek, 2006: 181):

1. İdeoloji, eğitim politikalarını, hedeflerini, amaçlarını ve sonuçlarını biçimlendirir.
2. İdeoloji, okul çevresi aracılığıyla bazı davranış ve değerleri belirleyip, pekiştirir.
3. İdeoloji, okulun resmi müfredatını oluşturan bilgi ve yetenekler üzerinde etkili olur.

Eğitim, fiziksel çevrenin ihtiyaçlarına ayak uydurabilecek gençlerin yetiştirilmesi görevini üstlendiği kadar; sosyal çevrenin ihtiyaçlarına entelektüel açıdan ayak uydurabilecek gençlerin yetiştirilmesi görevini de üstlenir. Politik değerlerin, bilgi ve becerilerin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan okulların, ideolojik fonksiyonu ise eğitimin ayrılmaz bir parçasını ifade eder. Çünkü okullar, çeşitli yollarla politik değerler iletir. Bu politik değerlerin içeriği ve biçimi politik sistemlere göre farklılaşsa da; egemen değerlerin siyasal sosyalizasyonu okullarda politik öğrenmenin en yaygın formudur. Yani okullar, toplumdaki egemen sosyal ve politik değerlerin yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynar (Harber, 1991).

Toplumların tarihinde eğitimin bir politika konusu olarak ele alınması ve milli eğitim politikalarının oluşturulup uygulanması, yakın yüzyıllarda ulus devletlerin doğup gelişmeye başlaması ile birlikte önem kazanmıştır. Bir konudaki karar ve uygulamalara rehberlik eden planlar olarak ifade edilebilecek politikalar, hükümetlerin ve eğitim bakanlıklarının ya da okulların planlarını ifade edebilir. Belirli amaçlara ulaşmak için izlenecek yollar olarak da değerlendirilebilen politikaların oluşturulması ise, bir konuyla ilgili öncelik ve alternatiflerin belirlenmesi ve bunlar arasından bir tercihte bulunulması sürecidir (Şişman, 2010: 110).

Eğitim politikalarını belirlemek ve onları sürdürmek, eğitim politikalarının bireysel ve toplumsal yaşantıları doğrudan etkilemesi ve eğitim politikalarındaki değişikliklerin etkisini uzun yıllar sonra göstermesi nedeniyle güç bir iştir. Çünkü alınan kararların yalnızca bireysel ya da toplumsal yönü ile değil, her yönüyle ülkenin tümünü ilgilendiren kararlar olarak değerlendirilmesi gerekir (Yapıcı, 2006).

Sivil Toplum Kuruluşları ve Eğitim

Değişen eğitim anlayışı ile birlikte eğitimle ilgili kararların tek merkezden ve bizzat işin içinde olmayanlarca alınması mümkün görünmemekte; eğitim ile ilgili politika ve uygulama süreçlerinde toplumsal katılım bir zorunluluk haline gelmektedir. Toplumsal katılımı sağlayacak araçlar ise sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu anlamda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde toplumun katkısının sağlanması, karşılaşılabilecek sorunların aşılmasında hayati önem arz ettiği gibi toplumsal taleplerin eğitim politikalarına yansıtılması da ancak bu yolla gerçekleştirilebilir.

Sivil toplum kuruluşları örgütsel yapıları gereği kamusal karar alma organlarını etkilemekte; bunun yanı sıra çeşitli diğer ağlarla olan ilişkilerinin etkili mevcudiyeti ile de eğitim ve eğitim politikalarında kritik aktörlere dönüşmektedirler (Aksay, 2009: 9). Gerek sistem içindeki aksaklıkların giderilmesi, gerekse eğitimle ilgili yeni taleplerin dile getirilmesinde sivil toplum kuruluşları önemli roller üstlenmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikalarında bir baskı unsuru olarak rol almaları katılımcı demokrasi anlayışının bir sonucudur (Karataş, 2008: 87).

Sivil toplum kuruluşlarının eğitim ile ilişkisi birçok araştırmaya konu olmuştur. Literatürde eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile ilgili (Aksay,2009; Deniz ve Güvendi, 2017; Eraslan, 2011; Güvendi, 2017; Kılıç, 2012; Tayşir ve Pazarcık, 2011),Türk eğitim sistemi ve sivil toplum kuruluşları ile ilgili (Çankaya, 2005; Çakır, 2006; Karataş, 2008) ve sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme sürecindeki yeri ile ilgili (Emini, 2013, Güneş ve Güneş, 2003; Şirin, 2009; YADA, 2015a) çalışmaların yer aldığı görülmektedir.

Günümüzde demokrasinin olmazsa olmaz unsuru olarak karşımıza çıkan sivil toplum kuruluşlarının giderek artan önemi ve siyasal iktidarlar üzerindeki etkileri, bu kuruluşların eğitim sistemine ilişkin karar ve politika süreçlerindeki katılımlarını da etkilemiştir. Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları ve uygulamaları üzerindeki etkilerinin araştırıldığı bu çalışmanın, sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarına ve genel olarak politika belirleme süreçlerindeki katılımlarına dair fikir vereceği ve bu yönüyle ülkenin eğitim politikalarının belirlenmesinde görev alan ilgililerin (akademisyenler, eğitim uzmanları, eğitim bürokratları vb.) çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı:

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları ve uygulamaları üzerindeki etkilerinin belirlenmesidir. Bu amaçla çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının;

1. Eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları nelerdir?
2. Karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde yaklaşımı nasıldır?
3. Karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde talepleri nelerdir?
4. Karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde gücü hangi düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları ve uygulamaları üzerindeki etkilerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışma; nitel araştırma modeline göre tasarlanmıştır. Daha çok ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği çalışmalarda tercih edilen nitel araştırma yöntemleri (Fraenkel ve Wallen, 2006: 429), çalışmada katılımcıların görüşlerine daha fazla ihtiyaç duyulduğu çalışmalarda kullanılabilecek en uygun yöntemdir (Creswell, 2012: 16).

Çalışmada sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları ve uygulamaları üzerindeki etkilerinin derinlemesine incelenmesi amaçlandığından, çalışmada nitel yönteme başvurulmasının daha uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü nitel çalışmalarda amaç genelleme değil, bir durumun ya da olayın derinlemesine, ayrıntılı bir biçimde çalışılması ve tanımlanmasıdır (Bogdan ve Biklen, 1998: 5).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden aşırı veya aykırı durum örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme tekniği derin bir incelemeye tabi tutulacak sınırlı sayıda ancak aynı ölçüde bilgi bakımından zengin durumların çalışmasını öngörür (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 108). Bu amaçla araştırmacı tarafından, İçişleri Bakanlığı’nca listelenen sivil toplum kuruluşlarından faaliyetleri itibarıyla araştırma konusuna dair zengin veri kaynağı sunacağı düşünülen 13 sivil toplum kuruluşundan oluşan bir çalışma grubu belirlenmiştir. Çalışma grubu belirlenirken, eğitim sendikalarından üye sayısı dikkate alınarak, görüşmeyi kabul edenler örnekleme dâhil edilmiştir. Diğer sivil toplum kuruluşlarının örnekleme alınmasında ise, eğitimle ilgili araştırma, yayın ve raporlarının bulunması ve bu anlamda çalışmalarıyla öne çıkmış olmaları esas alınmıştır. Bu çalışma grubunu oluşturan sivil toplum kuruluşları; DES (Demokrat Eğitimciler Sendikası), ERG (Eğitim Reformu Girişimi), EĞİTİM-SEN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası), EĞİTİM-İŞ (Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası), EĞİTİM-BİR-SEN (Eğitimciler Birliği Sendikası), LDT (Liberal Düşünce Topluluğu), SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı), TOBB Türkiye Eğitim Meclisi (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Türkiye Eğitim Meclisi), TED (Türk Eğitim Derneği), TÜRK EĞİTİM-SEN (Türkiye Eğitim ve Öğretim Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası), TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı), TİSK (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu) ve TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın yapılacağı kişilerle görüşme talebinde bulunulurken katılımcıların sivil toplum kuruluşunu temsil edebilecek yöneticiler olmasına dikkat edilmiştir. Bu anlamda katılımcıların bir kısmı doğrudan sivil toplum

kuruluşların üst düzey yöneticilerinden oluşurken, bir kısmı da sivil toplum kuruluşunun araştırma konusu kapsamında önerdiği en yetkili ve donanımlı kişilerdir. Çalışma kapsamında sivil toplum kuruluşlarını temsilen görüşülen kişilerden ikisi genel başkan (DES, EĞİTİM-İŞ), biri yönetim kurulu başkanı (TÖZOK), ikisi genel başkan yardımcısı (EĞİTİM-BİR-SEN, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi), ikisi genel sekreter (TÜRK EĞİTİM-SEN, EĞİTİM-SEN), biri yönetim kurulu üyesi (LDT), biri genel müdür (TED), biri eğitim masası sorumlusu (SETA), biri eğitim programları yöneticisi (TEGV), biri araştırma, eğitim ve yayın uzmanı (TİSK) ve biri de politika analistidir (ERG).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada STK temsilcilerinin görüşlerinin alınması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturulurken ilk olarak, araştırmanın amaçları doğrultusunda literatür ayrıntılı olarak taranmış ve konuya ilişkin çok sayıda soru oluşturulmuştur. Daha sonra araştırma konusunda uzman olan eğitim bilimleri alan uzmanları (3 uzman) ile birlikte sorular kapsam ve biçim açısından düzenlenerek toplam 4 temel ve 1 alt sorudan oluşan bir forma dönüştürülmüştür. Son olarak hazırlanan görüşme formu, ölçme ve değerlendirme uzmanları (3 uzman) ile soruların anlam ve anlaşılabilirlik açılarından değerlendirilmesi amacıyla Türkçe alanında uzmanlara (2 uzman) kontrol ettirilmiş ve gerekli görülen düzenlemeler yapılarak görüşme formuna son hali verilmiştir.

Görüşme formunda sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının belirlenmesi amacıyla oluşturulan toplam 4 temel ve 1 alt açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşme sırasında katılımcılara gerekli yerlerde soruya ilişkin detaylı açıklama sağlayacak açıklamalar yapılmış, sorunun farklı algılandığı noktalarda bilgilendirmelere gidilmiş ve sorudan sapmaların yaşandığı durumlarda ise gerekli hatırlatmalar yapılmıştır. Bu süreçte katılımcıların görüşlerini eksiksiz ve kesintisiz bir biçimde aktarabilmesine özen gösterilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak 13 STK temsilcisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu STK'ların 5'i eğitim sendikası (EĞİTİM-BİR-SEN, EĞİTİM-SEN, TÜRK EĞİTİM-SEN, DES, EĞİTİM-İŞ), 3'ü dernek (TED, TÖZOK, LDT), 2'si vakıf (TEGV, SETA), biri işveren sendikaları konfederasyonu (TİSK), biri sektör meclisi (TOBB Türkiye Eğitim Meclisi) ve biri de İstanbul Politikalar Merkezi bünyesinde çalışmalarda bulunan kuruluş (ERG) niteliğindedir. Çalışmada görüşmeler STK'ların Ankara ve İstanbul'daki genel merkezlerinde yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Görüşmede araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formunun dışında veri kaybını önlemek amacıyla katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşme sonrasında ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler ses dosyası olarak bilgisayara aktarılmış ve araştırmacı tarafından deşifreleri yapılarak Word belgesi olarak metin dosyası oluşturulmuştur. Ses kayıt cihazı ile alınan kayıtların deşifre edilmesi sonucunda doğru ve eksiksiz olarak oluşturulan metin dosyası, talep eden STK temsilcilerine araştırma etiği açısından e-posta yolu ile iletilmiş, gerekli gördükleri yanıtlar üzerindeki kısmi değişiklikleri yaparak araştırmacıya tekrar göndermeleri istenmiştir. Araştırmacı, düzenlenmiş metinleri ilk halleri ile karşılaştırmış ve bu karşılaştırmaların sonucunda katılımcıların yanıtlarında anlam açısından bir değişiklik yapmadıkları görülmüştür.

Toplanan verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerin analiz edilirken ilk olarak araştırmacı tarafından ses kayıtlarının deşifre edilmesiyle oluşturulan görüşme kayıtları, araştırmanın her bir alt amacı için ayrı ayrı incelenerek, STK temsilcilerinin sorulara verdikleri yanıtlarda o alt amaca dair görüşlerin yer aldığı bölümler belirlenmiştir. Daha sonra belirlenen bölümlerde STK'ların eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları, yaklaşımı, talepleri ve güçlerine dair ifadeler içerik analizine tabi tutularak söz konusu alt amacı ifade eden kavram ve temalara dönüştürülmüş ve STK temsilcilerinin bu konudaki görüşlerini yansıtan doğrudan alıntılarla sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları, alt problemlere uygun olarak; "sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları", "karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde yaklaşımı", "karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde talepleri" ve "karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde gücü" başlıklarında sunulmuştur.

STK'ların Eğitim Politikaları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algıları:

STK'ların eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının değerlendirilmesi amacıyla, STK'lara "sivil toplum kuruluşunuzun eğitim politikalarına ilişkin kararlara nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?"

sorusu yöneltmiştir. Tablo 1’de soruya verilen yanıtlar çerçevesinde oluşturulan tema ve alt temalar ile yanıtlarında temaları vurgulayan sivil toplum kuruluşları yer almaktadır.

Tablo 1

STK’ların Eğitim Politikaları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algıları

STK’lar	Tema	Alt Tema
EĞİTİM-İŞ	Etkimiz yok	Karar vericiler demokratik bir kültüre sahip değil Hükümete yakın sivil örgütlerin görüşleri alınıyor
EĞİTİM-SEN LDT TOBB Türkiye Eğitim Meclisi TÜRK EĞİTİM-SEN TÖZOK	Sınırlı etkimiz var	Paralel sivil toplum kuruluşları oluşturuluyor Sivil toplum kuruluşlarına müdahale ediliyor Son dönemde kararların yukarıdan alındığı bir yaklaşım var Son dönemde kararlara katılımda ciddi sorunlar yaşanıyor Her döneme göre değişiklik gösteriyor Umut ettiğimiz etkiliyor olmamız Zaman zaman talep ve beklentilerimiz doğrultusunda politikalar geliştiriliyor
ERG TİSK SETA TEGV	Etkimiz var	Farkındalığın oluşmasında etkimiz var Karar alıcılara hesap verebilir ve şeffaf olma yönünden olumlu bir baskımız var Kararlara etki ediyoruz ancak kararları biz verdiriyoruz Kamuoyunu bilgilendirme konusunda etkimiz var Diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yaparak kararlar üzerinde etkili oluyoruz
DES EĞİTİM-BİR-SEN TED	Çokça etkimiz var	Bizim çalışmalarımızdan çokça yararlanılıyor Karar süreçlerinde düşüncelerimiz isteniyor İsabetli iknalarımız oluyor Karar süreçlerinde beklenen düzeyde etki ve yetkimiz var

Tablo 1’de görüldüğü gibi STK’ların eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları “etkimiz yok”, “sınırlı etkimiz var”, “etkimiz var” ve “çokça etkimiz var” temaları ve bu temaları açıklayan alt temalar şeklinde ele alınmıştır. Veriler incelendiğinde çalışmaya katılan tüm sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikalarına ilişkin kararların alınmasında etkili olmak istedikleri görülmektedir. Genel olarak DES, EĞİTİM-BİR-SEN ve TED eğitim politikalarını “bizim çalışmalarımızdan çokça yararlanılıyor”, “isabetli iknalarımız oluyor” ve “karar süreçlerinde beklenen düzeyde etki ve yetkimiz var” gibi yanıtlarıyla önemli oranda etkilediklerini düşünmektedirler. EĞİTİM-SEN, LDT, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TÜRK EĞİTİM-SEN ve TÖZOK ise karar süreçlerini sınırlı oranda veya zaman zaman etkilediklerini “sivil toplum kuruluşlarına müdahale ediliyor”, “son dönemde kararlara katılımda ciddi sorunlar yaşanıyor” ve “umut ettiğimiz etkiliyor olmamız” şeklindeki alt temalarla dile getirmektedirler. Örnek vermek gerekirse TÖZOK temsilcisi bu konudaki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir;

“Eğitim politikalarına etkimiz oluyor zaman zaman tabi ki. Ancak dernekler politikaya olan etkilerini hiçbir zaman ilan etmezler. Çünkü ilan ederlerse çok zor alırlar o izinleri. Daima doğruyu siyasiler bulup onlar gerçekleştirmiştir.”

Bunun dışında EĞİTİM-İŞ karar süreçlerine etkilerinin olmadığını şu sözlerle belirtmiştir.

“Ancak demokratik kurumlar, demokratik şekilde diğer yapılardan düşünce alır. (...) demek istediğim düşüncelerimizi söylemek istiyoruz da söyletmiyorlar. (...) öğretmenin bağlı bulunduğu sendikanın görüşü alınmıyor. Siyasi iktidarca (...) sivil hükümet örgütü dedikleri hükümetin oluşturduğu, hükümetin yapılandığı örgütlerden görüş alınıyor. (...) yani EĞİTİM-İŞ’in eğitim politikalarına katkı verme arzusu var, bunun için mücadele ediyoruz. Bunla ilgili her gün yazı yazıyoruz ancak dikkate alınmıyoruz.(...) Karar süreçlerine katılabilmemiz için öncelikle karar vericilerin demokratik bir kültüre sahip olması lazım. (...) Yani demokrasiye inanmayan, farklılıkları kabul etmeyen, eğitim iş kolundaki sendikaların gerekliliğine inanmayan kişilerin karar verme süreçlerine müdahale etme şansımız yok.”

Son olarak TİSK yeterli görmeseler de karar süreçlerinde etkili olduklarını ve ERG, SETA ve TEGV ise karar süreçlerini etkilediklerini ancak bunun ne oranda olduğunu bilmediklerini aktarmışlardır. Burada TEGV temsilcisi “ (...) araştırmaların eğitim politikalarına ne kadar etki ettiğini net olarak ölçmek çok zor. Bu, Milli Eğitim Bakanlığının sizi ne kadar dinlediğine ve sizin yaptığınız çalışmalarını kendi çalışmalarına ne kadar entegre ettiğine dair yaklaşımıyla da ilişkilidir” sözü ile bunun nedenini açıklamaktadır.

STK'ların karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde yaklaşımı:

"Sivil toplum kuruluşlarının karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde yaklaşımı nasıldır?" şeklinde tanımlanan araştırmanın ikinci alt probleminin değerlendirilebilmesi için STK temsilcilerine "politik süreçlerde karar alıcılarla ilişkilerinizi nasıl yorumluyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. STK'ların soruya verdikleri yanıtların analizi sonucunda oluşan temalar, alt temalar ve temayı ifade eden STK'ların isimleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

STK'ların karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde yaklaşımı

STK'lar	Tema	Alt Tema
EĞİTİM-BİR-SEN		
EĞİTİM-SEN		İçerden müdahale
LDT		Karar alıcılarla birebir görüşmeler
SETA		Fikir alış-verişinde bulunma
TED	Kişisel ilişkilere dayalı	Ziyaretler
TEGV		İstişare toplantıları
TOBB Türkiye Eğitim Meclisi		Düşüncelerini ifade etme
TÜRK EĞİTİM-SEN		İyi ilişkiler kurma
TÖZOK		Kendi doğrularını savunma
DES		
EĞİTİM-BİR-SEN		Rapor sunma
EĞİTİM-İŞ		Görüş alma- görüş bildirme
ERG	Kurumsal ilişkilere dayalı	Toplantı düzenleme - Toplantılara çağırılma
SETA		Kurullarda üyelikler
TED		Projelerde yer alma
TİSK		Protokoller

Tablo 2'deki veriler değerlendirildiğinde verilen cevaplarda katılımcıların (EĞİTİM-BİR-SEN, EĞİTİM-SEN, LDT, SETA, TED, TEGV, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TÜRK EĞİTİM-SEN, TÖZOK, DES)"Birebir görüşmeler", "Ziyaretler", "Düşüncelerini ifade etme", "İyi ilişkiler kurma", "Kendi doğrularını savunma" gibi kişisel ilişkilere dayalı yaklaşıma daha fazla değindikleri görülmektedir. Burada EĞİTİM-SEN temsilcisinin cevabı örnek olarak gösterilebilir;

"Biz siyasi partilerden, oluşumlardan bağımsız bir örgütüz. Ama karar alıcılarla bir diyalogumuz var elbette. Gerektiğinde meclisteki kişileri, vekilleri, komisyonlarda görevli olanları ziyaret ediyor, görüşlerimizi ifade ediyor, dosyalarımızı sunuyoruz. Yani içerden bir müdahalede bulunmaya çalışıyoruz."

EĞİTİM-BİR-SEN, EĞİTİM-İŞ, ERG, TİSK, TED ve SETA'nın ise verdikleri cevaplarda "rapor sunma", "görüş bildirme", "toplantılara çağırılma", "projelerde yer alma" gibi kurumsal ilişkilere dayalı yaklaşımı vurguladıkları görülmektedir. Kurumsal ilişkilere dayalı yaklaşımda da ERG temsilcisinin yanıtı örnek verilebilir;

"Çeşitli istişare toplantılarına alınacak kararlarda düşüncelerimizi almak için çağırılıyorz lakin bizi dinliyorlar mı yoksa dinlemiyorlar mı orası tartışılır. Özellikle son dönemde içine kapanık bir MEB var, (...) aldıkları eleştiriler yüzünden savunmacı davranıyorlar. (...) Karar alıcılarla ilişkilerimiz son derece profesyonel. Genel olarak olumsuz bir durum yok. Ama bahsettiğim gibi MEB'in 4+4+4 sonrası sadece bizle değil, bütün sivil toplumla ve medyayla ilişkilerinde değişiklikler oldu. Özellikle 3-4 sene öncesine kadar, daha rahat veri alıyor, daha fazla toplantıya çağırılıyor ve biz de onları daha fazla toplantıya çağırıyoruz."

Bununla birlikte EĞİTİM-BİR-SEN, TED ve SETA'nın ise cevaplarında hem kurumsal hem de kişisel ilişkilere dayalı yaklaşıma değindikleri görülmektedir. Son olarak TED temsilcisinin soruya verdiği yanıt, kişisel ve kurumsal ilişkilere dayalı yaklaşıma örnek olarak gösterilebilir;

"Karar alıcılarla kurumsal ilişkilerin dışında, kişisel ilişkilerde de her zaman bulunuruz. Çünkü uzlaşma içerisinde, karşılıklı fikir alışverişinde bulunarak, farklı görüşler bile olsa onları iyi gerekçelendirerek anlatmak, ziyaretler yapmak, iyi ilişkiler kurmak çok önemlidir. Biz kamuya mal olmuş bir kurumuz. 1928 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kurulan dört kurumdan biriyiz. (...) Dolayısıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının da TED'e bakışı bu çerçevede şekillenir. Bu nedenle ilişkilerimizi de bu şekilde yürütür, geliştirir ve bir karar da götürürüz."

STK'ların karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde talepleri:

Araştırmanın üçüncü alt probleminde STK'ların karar alıcılarla ilişkilerinde taleplerinin değerlendirilebilmesi için STK temsilcilerine "sivil toplum kuruluşunuzun eğitim alanındaki ilişkilerinde kamu yöneticilerinden

beklentileriniz nelerdir?" sorusu yöneltmiştir. STK'ların soruya verdikleri yanıtların analizi sonucunda oluşan temalar, alt temalar ve temayı ifade eden STK'ların isimleri Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3

STK'ların karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde talepleri

STK'lar	Tema	Alt Tema
EĞİTİM-BİR-SEN		
ERG		
SETA	İletişime Açık,	Farklı görüş ve önerilere açık olmaları
TED	Katılımcı ve	İstatistiki bilgilerin, verilerin paylaşılması
TEGV	Paylaşımçı	STK'larla işbirliği içinde olunması
TİSK	Olmaları	Karar süreçlerinde tüm STK'ların eşit temsil edilebilir olması
TOBB Türkiye Eğitim Meclisi		
TÖZOK		Yöneticilerin demokratik, eşitlikçi, adil kriterlerle belirlenmesi Katılımcı bir demokrasi anlayışının belirlenmesi
DES	Demokratik	Hukuka uygun davranılması
EĞİTİM-SEN	Olmaları	Çalışanlar arasında ayrıma, kutuplaşmaya yol açıcı davranışlardan ve uygulamalardan kaçınılması
TÜRK EĞİTİM-SEN		Adil olunması
LDT	Cesur Davranmaları	Eğitim sisteminde revizyon değil, reform yapılması
ERG	Veri Temelli	Pilot uygulamaların yapılması
TEGV	Politika	Daha fazla veriye ulaşılması
TÜRK EĞİTİM-SEN	Geliştirmeleri	STK'ların araştırmalarından yararlanılması
EĞİTİM-İŞ	Talebimiz Yok	Dünyadaki gelişmelerin takip edilmesi -----

STK'ların talepleri değerlendirildiğinde, EĞİTİM-BİR-SEN, ERG, SETA, TED, TEGV, TİSK, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi ve TÖZOK olmak üzere toplam sekiz STK'nın, kamu yöneticilerinden en çok "farklı görüş ve önerilere açık olmaları", "istatistiki bilgilerin, verilerin paylaşılması" ve "STK'larla işbirliği içinde olunması" gibi alt temalarla ifade edilebilen "iletişime açık, katılımcı ve paylaşımçı olmalarını" bekledikleri görülmektedir. Burada TEGV temsilcisinin yanıtı, bu talebi açıklamak için iyi bir örnek olabilir.

"Bizim en büyük dileğimiz kamu yöneticilerinin iyi niyetle çalışan STK'ları dinlemesi, gerçekten kaliteli, etkili bir iletişim içinde bulunmaları ve (...) politikaları uygulayıp, değerlendirirken de bu işbirliğini sürdürmeleri."

Bunun dışında DES, EĞİTİM-SEN ve TÜRK EĞİTİM-SEN kamu yöneticilerinden en çok "demokratik olmalarını" beklediklerini, "katılımcı bir demokrasi anlayışının belirlenmesi", "hukuka uygun davranılması" ve "adil olunması" gibi alt temalarla ifade etmişlerdir. DES temsilcisinin bu soruya verdiği yanıt, bu temaya örnek olarak gösterilebilir;

"Kamu yöneticilerinden bir beklentim yok benim. Yani bu yapıyla bir beklenti talibi olmak çok sağlıklı bir durumdur. Bu yöneticiler demokratik, eşitlikçi, adil kriterlerle belirlensin yeter. Yani eğitim yöneticileri ve bürokratlarının belirlenmesinde torpil, kadrolaşma, adam kayırma, iltimas, hemşericilik, partililik gibi alt kültür hastalıklarından kurtulursak zaten daha etkili olmak, daha sağlıklı iletişim kurmak adına bir sorunumuz da kalmaz. (...) Bu partisel hastalıklar ve eğitimdeki bu tip zaaf lar giderilmediği müddetçe dillendireceğim beklentilerin de ayağı yere basmaz, sağlıklı olmaz."

ERG, TEGV ve TÜRK EĞİTİM-SEN ise kamu yöneticilerinden en çok "pilot uygulamaların yapılması", "daha fazla veriye ulaşılması", "STK'ların araştırmalarından yararlanılması" ve "dünyadaki gelişmelerin takip edilmesi" alt temalarıyla ifade edilebilecek "veri temelli politika geliştirmelerini" beklemektedirler.

Son olarak "(...) demokrasiden, insan haklarından, sanattan, eğitimden yeterince beslenmediğini düşündüğümüz bu anlayıştan bir şey beklemiyorum ben" sözleriyle EĞİTİM-İŞ herhangi bir talebinin olmadığını ifade etmiş ve LDT ise kamu yöneticilerinin "cesur davranmalarını" beklediğini şu sözlerle dile getirmiştir.

"Kamu yöneticilerinin, sivil inisiyatifin söylediklerinden daha fazlasını anlaması lazım. Anlamak için gayret sarfetmeli. Biz bunları zaten yapıyoruz demek doğru bir şey değil. Beklentimiz daha cesur olmaları. (...) Biz artık eğitim sisteminde revizyon değil reform istiyoruz."

STK'ların karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde gücü:

Araştırmanın son alt probleminde, STK temsilcilerine "sivil toplum kuruluşunuzun karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde gücü ile ilgili neler söyleyebilirsiniz? Bugüne kadar çalışmalarınızın hangi kararlar üzerinde etkili olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Tablo 4'de yanıtlar çerçevesinde oluşturulan tema ve alt temalar, yanıtlarında temayı vurgulayan STK'ların isimleri ve diğer alt problemlerden farklı olarak STK'ların etkili olduklarını düşündükleri kararlar belirtilmiştir.

Tablo 4

STK'ların karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde gücü

STK'lar	Tema	Alt Tema
DES		Etkili olduğumuzu kendileri de söylüyor
EĞİTİM-BİR-SEN		Görüşlerimiz ciddi anlamda etkili olmuştur
ERG		Uyarılarımızda haklı olduğumuz ortaya çıkmış, geri dönüşler olmuştur
TED	Etki Gücü	Çalışmalarımız yasa geçmeden işe yaramış, fikirden vazgeçilmiştir
TİSK	Var	Yaptığımız çalışmaların çok etkisi olmuştur
TOBB Türkiye Eğitim Meclisi		Bizim çabalarımızla kararın değiştirilmesi sağlanmıştır
TÜRK EĞİTİM-SEN		Hem etki, hem yetki alanımız hem de ulaşabildiğimiz toplum oldukça geniş
TÖZOK		Bazı konulardaki düzenlemelerde ciddi katkılarımız olmuştur
LDT	Etki Gücü	Bazı kararlarda etkili olduğumuzu tahmin ediyoruz
SETA	Kısmen Var	Etkimiz var ancak kararları bizim aldığımızı da bir iddiamız yok
TEGV		Etkili olduğumuza dair net olarak bir şey söyleyemem ama bazı politikaların bizim politikalarımız ile benzeştiği söylenebilir
EĞİTİM-İŞ	Etki Gücü	Etkili olabildiğimizi söyleyemeyiz
EĞİTİM-SEN	Yok	Yargı yoluyla etkiliydik, ancak artık yargı yoluyla da etkili değiliz Mücadele ettiğimiz şeylerde çok da etkili olamıyoruz

Tablo 4'de STK'ların karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde etki güçleri değerlendirildiğinde; DES, EĞİTİM-BİR-SEN, ERG, TED, TİSK, TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, TÖZOK ve TÜRK EĞİTİM-SEN'in karar alıcılar üzerinde bir etki gücü olduğunu düşündüklerini söylemek mümkündür. Burada EĞİTİM-BİR-SEN temsilcisinin cevabı iddialı ve dikkat çekici gözükmektedir.

"Bugüne kadar kararlarımız ciddi anlamda etkili olmuştur. Bunun en bariz örneği 17, 18 ve 19. Milli Eğitim Şuralarıdır. (...) Mesela kademeli eğitim, öğretmenlere ek ödeme alınması, 4B'li öğretmenlerin kadroya geçirilmesi, (...) başörtüsü yasağı, (...) katsayı adaletsizliğinin kaldırılması, Kur'an-ı Kerim ve Peygamber efendimizin hayatıyla ilgili derslerin seçmeli ders olarak konulması, Turizm Otelcilik ve Meslek okullarından alkollü içecek hazırlama dersinin kaldırılması (...) gibi önemli birçok kazanımımız var. (...) kimi zaman eğitimin, eğitim öğretim hizmetleri alan gençlerin menfaatine olmayan bir durum söz konusu olduğunda, gerek basın açıklamalarıyla gerekse kitlesel eylemlerle itirazlarımızı, şerhlerimizi gerekçeleriyle birlikte dile getiririz. Şu zamana kadar yaptığımız birçok uyarıda da haklı olduğumuz ortaya çıkmıştır, geri dönüş olmuştur."

Bu STK'ların dışında LDT, SETA ve TEGV'in bazı kararlarda etkili olduğumuzu tahmin ediyoruz" ve "etkimiz var ancak kararları bizim aldığımızı da bir iddiamız yok" gibi söylemleri nedeniyle karar alıcılar üzerinde kısmen etki güçlerinin olduğunu düşündükleri söylenebilir. SETA temsilcisinin yanıtı buna örnek olarak gösterilebilir.

"Bugüne kadar etkili olduğumuz kararlara örnek verirse, mesela akademik özgürlükler bildirgesinin yayınlanması, okula başlama yaşının yukarı çekilmesi, andımızın kaldırılması, milli güvenlik derslerinin kaldırılması, başörtüsünün serbest olması vs. bunların hepsini dile getirdik, etkimiz olmuştur ancak kararları bizim aldığımızı da bir iddiam yok. Ben sadece şunu söyleyebilirim, 2011 sonrasında alınan birçok karar bizim politikalarımızla örtüşüyor."

Son olarak EĞİTİM-İŞ ve EĞİTİM-SEN'in ise yanıtlarında karar alıcılar üzerinde etki güçlerinin olmadığını dile getirdikleri görülmektedir. Burada EĞİTİM-İŞ temsilcisinin yanıtı etki güçlerinin olmadığını düşündüklerini net bir biçimde ifade etmektedir.

"Alınan kararlarda yargı yoluyla düne kadar etkiliydik. (...) Çünkü siyasal iktidarın idari işlemlerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme bizim görevimiz. (...) ancak şu anda yargı bakımından da etkili olamamaya başladık. Şu anda etkili olabildiğimizi söyleyemeyiz. Ama her

şeye rağmen yine de çok çalışarak direniyoruz. Üyelerimizin, mensuplarımızın haklarını korumaya, geliştirmeye çalışıyoruz.”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Karar verme eğitim yönetiminin vazgeçilmez bir unsuru ve yöneticilerin de en önemli sorumluluğudur, çünkü diğer bütün resmi kurumlar gibi eğitim kurumu da temelde karar vermeye dayalıdır (Hoy ve Miskel, 2010: 300). Verilen kararların anlaşılmasında, benimsenmesinde ve etkili bir biçimde uygulamaya konulmasında, karara katılma önemli rol oynar (Aydın, 2005: 130). Çünkü bir kararın etkileyeceği birey ya da gruplar o kararın alınmasına ne kadar çok katılırsa, kararın uygulanmasını da bir o kadar kolaylaştırır ve destekler (Bursalıoğlu, 2005: 82).

Karardan etkilenen birey ya da grupların kendilerini ifade etmeleri, çoğu zaman sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleşir. Toplumdaki değişik kesimler, kimlikler, ancak birtakım sivil toplum kuruluşlarına üyelik yoluyla pekiştirildiğinde, bireylerin kendilerini ilgilendiren konularda karar alma süreçlerine katılmaları sağlanabilir (Akatay ve Sevinç, 2004).Yönetim erkinin uyguladığı politikalar da sivil toplum kuruluşları tarafından savunulduğu takdirde toplum tarafından kolaylıkla benimsenmesine karşın, olumsuz algılanan politikalara karşı sivil toplum kuruluşlarının muhalefeti uygulamaları zorlaştırabilir (Erözden, 1998: 18).

Sivil toplum kuruluşları, toplumdaki farklı kesimlerin kendilerini ifade etmelerinin mümkün kılınmasında, kararlarda söz sahibi olmasında ve etkin olarak yönetime katılımın sağlanmasında önemli bir araçtır. Katımlı yönetim olarak ifade edilen bu süreç, demokratik yönetim biçiminin de en temel gereklerindedir. Katımlı yönetim anlayışı ise, konuyla ilgili uzmanlığa sahip, kararların uygulanmasında sürece dâhil olan ve kararların sonuçlarından etkilenen tüm bireylerin karar sürecine katılımını gerektirmektedir.

Türkiye’de STK’lar genel olarak eğitim politikalarını sınırlı oranda ya da zaman zaman etkilediklerini düşünmektedirler. Burada karar alıcı konumundakilerin kendi istedikleri doğrultusunda toplumu şekillendirmeye çalışmaları, sivil toplum kuruluşlarına müdahale edilmesi, son dönemde kararlara katılımı ciddi sorunların yaşanması, paralel sivil toplum oluşturmaları, kararların merkezi bir anlayışla alınması gibi nedenler STK’lar tarafından eğitim politikalarına etkilerini sınırlandıran nedenler olarak belirtilmiştir. Karataş’ın (2008) yaptığı çalışmada da katılımcıların genel olarak politik süreçlerde seslerini yeteri kadar duyuramadıkları ve bunun gerekçesinin ise büyük oranda yönetenlerin tutumu olduğu değerlendirilmiştir. Benzer şekilde Şirin (2008) tarafından yapılan çalışmada da çalışma grubundaki sivil toplum kuruluşlarının büyük bir çoğunluğunun karar süreçlerine kısmen katılabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yine YADA vakfı tarafından gerçekleştirilen çalışmada STK’ların doğrudan politika yapım süreçlerine ne ölçüde dahil edildikleri araştırılmış ve bu oranın %16.1 düzeyinde kaldığı görülmüştür (YADA, 2015a).

STK’lar karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde kişisel ve kurumsal ilişkilere dayalı yaklaşımı benimserken; cevaplarında genel olarak birebir görüşmeler, ziyaretler, düşüncelerini ifade etme, iyi ilişkiler kurma, kendi doğrularını savunma gibi kişisel ilişkilere dayalı yaklaşıma vurgu yapmaktadırlar. STK’lar karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde kamu yöneticilerinden iletişime açık, katılımcı ve paylaşımcı olmalarını, demokratik olmalarını, cesur davranmalarını ve veri temelli politika geliştirmelerini beklemektedirler. Tayşir ve Pazarcık (2011) tarafından yapılan çalışmada eğitim alanında faaliyet gösteren STK’ların devlet kurumlarından, yerel yönetimlerden ve yasama organından, kamuya yararlı derneklere verilen harcama üst sınırının arttırılmasını, çalışma koşullarının kolaylaştırılmasını, yasal düzenlemeler yapılırken STK’lara danışılmasını, projelere destek verilmesini, STK’larla işbirliği içinde olunmasını ve katılımcı olmalarını talep ettikleri görülmektedir. Benzer şekilde Karataş (2008) tarafından yapılan çalışmada da çalışma grubundaki STK’ların hemen hemen hepsinin devletin sivil toplum kuruluşlarına güvenmesini ve söylediklerine kulak vermesini, her konuda görüşlerinin alınmasını, bazı alanların sivil toplum kuruluşlarına bırakılmasını, sorumluluğu sivil toplum kuruluşları ile paylaşmasını ve sivil toplum kuruluşu tarafından önerilen tekliflere olumlu yaklaşılmasını talep ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. YADA vakfı tarafından yapılan çalışmada da birlikte çalışma talebi, destek talebi, karar alma süreçlerine katılma, ortak projeler gerçekleştirme STK’ların ziyaretlerinde kamu yöneticilerinden talepleri olarak karşımıza çıkmaktadır (YADA, 2015a).

Son olarak STK’ların büyük bir çoğunluğu karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde genel olarak etki güçlerinin olduğunu, geçmişte bazı kararların alınmasında etkili olduklarını dile getirmişlerdir. LDT, SETA ve TEGV etki güçlerinin olup olmadığı konusunda net bir şey söyleyemediklerini ancak geçmişte alınan birçok karara ilişkin çalışmalarının olduğunu ve bu kararların alınmasında etkili olduklarını tahmin ettiklerini söylemişlerdir. EĞİTİM-İŞ ve EĞİTİM-SEN ise alınan kararlarda çok da etkili olmadıklarını ve bu nedenle de karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde etki güçlerinin olmadığını dile getirmişlerdir. Bu bulguyu destekler nitelikte Karataş (2008) tarafından yapılan çalışmada da genel olarak katılımcıların çok azının sivil toplum kuruluşlarının tartışmasız bir etki gücüne sahip olduğu, yarıya yakınının kısmen etki gücü olduğu ve yarıdan daha az bir kısmının ise politikaların belirlenmesinde etki gücü olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Benzer şekilde YADA vakfı tarafından yapılan çalışmada STK yöneticilerinden STK'ların etkilerini değerlendirmeleri istenmiş ve STK yöneticileri, Türkiye'de faaliyet gösteren STK'ların etki gücünün zayıf olduğunu dile getirmişlerdir (YADA, 2015b).

Bu araştırmanın sonuçları, STK'ların eğitim politikaları üzerindeki etkilerine ilişkin algılamalarında ve karar alıcılarla eğitim alanındaki ilişkilerinde; yaklaşımları, talepleri ve güçlerinde farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Bu farklılıklar sivil toplum kuruluşlarının farklı amaçları ve öncelikli alanları ile açıklanabilir. Bu araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak; politika belirleyicilere, sivil toplum kuruluşlarına ve araştırmacılara yönelik olarak bazı önerilerde bulunulabilir.

STK'ların en azından bir kısmı eğitim politikalarını sınırlı oranda ya da zaman zaman etkilediklerini, kararların alınmasında görüşlerinin alınmadığını, alınsa dahi bu görüşlerin ancak alınacak kararlarla uyumlu olduğunda ciddiye alındığını düşünmektedir. STK'ların eğitimle ilgili kararların alınmasında karar alıcılarla ilişkileri kurumsal olarak yeniden düzenlenmeli, STK'ların etkin katılımlarının sağlandığı bir ortam oluşturulmalı ve politikaların oluşturulmasında ilgili sivil toplum kuruluşlarının sunduğu teklifler değerlendirilmelidir.

Sivil toplum kuruluşları, eğitimle ilgili karar süreçlerinde daha fazla katılım ve etki için; eğitimle ilgili politikalara dair sundukları teklifleri bilimsel araştırmalar neticesinde elde edilen bulgular ışığında belirlemeli, diğer sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmalı, uzlaşmacı ve şeffaf bir yapılanma oluşturmalı ve karar süreçlerini etkilemede daha işlevsel ve yapıcı bir rol üstlenmelidir. Ancak sivil toplum kuruluşlarının veriye dayalı görüş ve öneriler oluşturabilmeleri için resmî kurumların da veri paylaşımı, verileri araştırmacıların ve sivil toplum kuruluşlarının erişimine sunma konusunda hesap verebilirlik çerçevesinde açık bir iletişimi benimsemeleri önemli görülmektedir.

Son olarak sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikaları ile ilişkili olarak politikalar üzerinde etkilerini nasıl tanımladıkları, değerlendirdikleri ve bu konularda bakış açılarını betimlemek bu araştırma açısından alana önemli bir katkı olarak görülebilir. Ancak konunun yalnızca sivil toplum kuruluşları açısından ele alınmış olması bu çalışmada aynı zamanda bir sınırlılık olarak ifade edilmiştir. Bu alanda daha bütüncül bir bilgi birikimi ve bakış açısının oluşturulabilmesi için sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikalarına etkilerinin bürokrasi ve siyaset taraflarının da görüşleri alınarak değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda yapılacak olası çalışmaların alanda önemli bir bilgi açığının karşılanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Akatay, A. ve Sevinç, İ. (2004). Cumhuriyetten günümüze sivil toplum kuruluşlarının gelişim süreci. *I. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı*, 91-118. Çanakkale.
- Aksay, E. (2009). *Türkiye'de eğitim alanındaki sivil toplum kuruluşları. CIVICUS Uluslararası sivil toplum endeksi projesi (STEP) II Türkiye Yan Raporları*. İstanbul.
- Apple, M. W. (2004). *Ideology and curriculum*. (3.b.). New York: Routledge
- Apple, M. W. (2012). *Eğitim ve iktidar* (E. Bulut, Çev.).(2.b.). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Aydın, M. (2005). *Eğitim yönetimi*. (7.b.). Ankara: Hatiboğlu.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. (3.b.). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Bursalioğlu, Z. (2005). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*.(13.b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: planning, conducting, and evaluating, quantitative and qualitative research*. (4.b.). Boston: Pearson.
- Çakır, M. (2006). *Sivil toplum kuruluşları ile eğitim kurumları ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çankaya, İ. (2005). *Sivil toplum örgütlerinin eğitim amaçlı faaliyetleri (Elazığ ili sendika örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çetin, H. (2001). Devlet, ideoloji ve eğitim. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*.25(2). 201-211.
- Deniz, L. ve Güvendi, F. M. (2017). Eğitim alanında faaliyet gösteren yerel derneklerin sorunlarının incelenmesi. K. Budak ve S. Ege (Ed.), *6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı – I (Edebiyat-Eğitim-Felsefe)* içinde (s. 165-180). Muş.
- Emini, F.T. (2013). Sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme sürecindeki rolü: TÜSİAD örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 43-56.
- Eraslan, L. (2011). *Sivil toplum ve eğitim*. Ankara: Maya Akademi.
- Erözden, O. (1998). STK'lar ve hukukî çerçevede yenilik talepleri üzerine notlar. T. Ulaş (Der.). *Merhaba sivil toplum* içinde (s. 13-23). İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. (6.b.). Boston: McGraw-Hill.
- Gökçe, F. (2009). *Değişme sürecinde devlet ve eğitim*.(5.b.). Ankara: Tekağaç Eylül.

- Gutok, G. (2006). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar* (N. Kale, Çev.). (3.b.). Ankara: Ütopya.
- Güneş, M. ve Güneş, H. (2003). *Türkiye’de eğitim politikaları ve sivil toplum*. Ankara: Anı.
- Güven, İ. (2000). *Türkiye’de devlet, eğitim ve ideoloji*. Ankara: Siyasal.
- Güvendi, F. M. (2017). *Eğitim alanında faaliyet gösteren yerel sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının ve sorunlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Harber, C. (1991). International contexts for political-education. *Educational Review*, 43(3), 245-255.
- Hoy, W. K. Ve Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi teori, araştırma ve uygulama*. (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel.
- İnal, K. (2008). *Eğitim ve ideoloji*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Karataş, İ. H. (2008). *Türk eğitim sisteminde sivil toplum kuruluşları: konuları ve işlevleri*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, N. P. (2012). *Türkiye’de eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim felsefesi*. (7.b.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şirin, H. (2008). *Eğitimin siyasal işlevleri ve Türkiye’deki sivil toplum örgütlerinin bu işlevlere ilişkin görüşlerinin analizi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şirin, H. (2009). Sivil toplum örgütlerinin eğitime ilişkin karar alma süreçlerine katılımları üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 169-182.
- Şişman, M. (2010). *Eğitim bilimine giriş*. (6.b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Tayşır, E. A. & Pazarcık, Y. (2011). *Türkiye’nin önde gelen sivil toplum kuruluşlarının yönetsel ve örgütsel analizi*. İstanbul: Beta.
- YADA (2015a). *Türkiye’de sivil toplumun gelişimi ve sivil toplum kamu işbirliğinin güçlendirilmesi projesi verileriyle sivil toplum kuruluşları*. <http://en.yada.org.tr/pdf/c9b3f2a6d1595bde1124f6df6e830903.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- YADA (2015b). *Türkiye’de sivil toplumun gelişimi ve sivil toplum kamu işbirliğinin güçlendirilmesi projesi sivil toplum kuruluşlarına yönelik algı ve yaklaşımlar*. <http://en.yada.org.tr/pdf/b4402e8f14173672f0d783253efcc9db.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yapıcı, M. (2006). Eğitim politikaları ve etkileri. *Üniversite ve Toplum Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 6(2). <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=270> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

İletişim/Correspondence

Dr. Hilal KAHRAMAN
hilalyucelkahraman@gmail.com

Prof. Dr. (Emekli) Emin KARİP
eminkarip1@gmail.com